

Vaizdo įrašo transkripcija

Ar lytis (*gender*) yra tikra?

Nuo ankstyviausių gyvenimo akimirų mums sakoma, kad berniukai bus berniukais, o mergaitės bus mergaitėmis. Naujienos apie socialinę lytį (*gender*) šiandien girdimos visur. Ar vyrai, gimę vyrais turėtų būti priimami į tik moterims skirtas mokyklas? Ar galiu naudotis koku tik noriu tualetu? Ar moterys gali tapti vyrais?

Pasak amerikiečių filosofės Judith Butler, šiuose pokalbiuose nepastebima esmė – lytis yra daug pinesnė, nei mums atrodo.

Lytis, tai tarsi scenarijus – moterys nešioja ilgus plaukus, dėvi bikinius, jos vaikšto, kalba, jos netgi sėdi kaip moterys. O iš vyrų tikimasi vyriškumo. Jie vaikšto kaip vyrai, jie kalba kaip vyrai, jie kilnoja svarmenis ir jie, aišku, neužklumpami darydami kažką moteriško. Netgi prieš šimtą metų buvo visiškai įprasta moterims būti plaukuotoms, o berniukams dėvėti rožines sukneles.

Normos pasikeitė kartu su visuomene. Visuomenė mano, kad mergaitės elgiasi kaip mergaitės dėl hormonų ar dėl to, kad jų smegenys tiesiog kitokios. Tačiau pasak Butler, šie lyčių vaidmenys yra nustatyti visuomenės. Nuo momento, kai pranešama, kad gimė mergaitė, esame priverstos elgtis atitinkamai ir iš mūsų to tikimasi. Mergaitės turi žaisti violetiniais poniais ir lėlėmis, o berniukams pakišami kosminiai laivai ir kareivėliai.

Lytis – tai naratyvai pritaikomi mūsų anatomijai. Yra daugybė žmonių, kurie neatitinka nei vienos kategorijos.

Mūsų tobula moteris ir tobulas vyras yra fikciniai kaip grožinė literatūra. Jie nuolat byra. Mes pažįstame moteris, kurios mieliau renkasi kardą ir sportą, vyrus, kurie verčiau puošiasi ir skaito poeziją.

Butler lytis yra performatyvi (vadinama). Mes kiekvieną dieną vaidiname lytį savo manieromis, kalba ir mintimis.

Kai vaidiname savo lytį, mes ne tik ją demonstruojame, mes ją sustipriname ir aktyviai konstruojame lyčių tapatybes. Lytis – tai ne tik tapatybė, tai – ritualas. Jeigu lytis yra performatyvi, turbūt geriausia, ką galėtume padaryti, būtų atsisakyti ją vaidinti. Arba galėtume vaidinti kitaip, o gal iš jos pasijuokti.

Kai atsisakome vaidinti savo lyties scenarijų, tas tvarkingas vyro ir moters dvinariškumas ima byrėti. Mes matome žmones su vyrų anatomija, kurie nori tapatintis su biologinėmis moterimis. Ir atvirkščiai. Kai kam tai reikiama operaciją, kuri pakeistų anatomiją. Kas prašyte prašosi klausimo – kas yra tikra moteris? Į kurį Butler atsako – tokios nėra.

Daugybė kitų žmonių yra visai patenkinti egzistuojami niekieno zonoj, tarp biologinių ir socialinių lyčių. Ši tarpinė erdvė parodo, kad lytis (*gender*) yra paslanki. Tapatybė tik apriboja mūsų buvimą ir išskiria tuos, kurie patogiausiai netinka į vyrų ir moterų dvinariškumą. Pvz., homoseksualius ir translyčius žmones.

Taigi, klausimas yra ne ar berniukai gali elgtis kaip mergaitės, bet, kaip paklaustų Butler, ar berniukų ir mergaičių kategorijos išvis egzistuoja?